

N:o 65.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 13 April 1904.
— — — — Andra Kammarerna den 13 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af dels justitieombudsmannens framställning om åtgärder för större skyndsamhet i fråga om för brott häktade personers inställande för domstol, dels ock två i liknande syfte afgifna motioner.

(Lagutskottets utlåtande n:o 4.)

Till Konungen.

I sin till innevarande Riksdag afgifna berättelse har justitieombudsmannen till behandling upptagit frågan om åtgärder för större skyndsamhet, än nu råder beträffande för brott häktade personers inställande för domstol, och enskilda motionärer inom Riksdagen hafva gjort framställningar i liknande syfte.

Härvid har i främsta rummet framhållits behovet af en begränsning i lag af den tid, inom hvilken mål angående häktad person bör hänskjutas till domstol; och såväl justitieombudsmannen som motionärerna inom Riksdagen hafva därvid uttalat sig angående på senare tid inom landet inträffade tilldragelser, som enligt deras mening ådagalagt angelägenheten af en ny och fullständigare lagstiftning på ifrågavarande område. För ådagaläggande af vikten däraf, att domstol så snart som möjligt sattes i tillfälle att pröfva lagligheten af häkningsåtgärden, har erinrats, hurusom denna vanligen verkställts af åklagaren, i det genom häkningen eller dessförinnan anhängiggjorda åtalet, hvilken i regeln saknade större juridiska insikter och hvilkens ställning som den häktades motpart vore ägnad att göra än mer vansklig den i sig

Bih. till Riksd. Prot. 1904. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 12 Häft. (N:is 65—69). 1

själf grannlaga pröfningen, huruvida laga skäl till häktningen föreläge eller icke. Vidare har framhållits, att efter en lagligen företagen häktnings domstolen med afseende å målets ändrade skick kunde finna skäl att lösgifva en häktad och att äfven med hänsyn till sådana fall det vore uppenbart angeläget, att häktad person skyndsammast inställdes för domstol. Justitieombudsmannen har slutligen särskildt påpekat såsom en synnerligen otillfredsställande anordning, att bestämmelser, som kunde verka inskränkande på den personliga friheten, funnes meddelade i den för polismästaren i Stockholm utfärdade instruktion och andra polisförordningar, utan att allmän lag ens med hänsyn till de hufvudsakliga grunderna reglerat dessa inskränkningar.

Efter Riksdagens åsikt hafva justitieombudsmannen och de enskilda motionärerna inom Riksdagen till stöd för sitt förslag att införa lagstadgad begränsning af den tid, inom hvilken anmälan, att någon blifvit häktad såsom misstänkt för brott, skall göras hos vederbörande domstol, anfört skäl, ägnade att ådagalägga den fara för den personliga frihetens obehöriga kränkning, som är förenad därmed, att lagen ej fastställt någon bestämd tid, utöfver hvilken anmälan till domstol om häktnings verkställande ej får uppskjutas. Dels äro de föreskrifter, som innehållas uti de i administrativ väg utfärdade instruktionerna för polismyndigheterna i städerna och hvilka utfärdats i syfte att förebygga missbruk af den nämnda myndigheter medgifna frihet att efter omständigheterna afgöra, när anmälan om häktningen bör göras, ganska obestämda och sväfvande, och dels synes det Riksdagen i likhet med justitieombudsmannen ej vara riktigt att åt den administrativa lagstiftningen öfverlämna reglerandet af de ytterst viktiga förhållanden, som angå den personliga friheten.

Det är i sig själf tydligt, att saknaden af lagbestämmelser i angifvet hänseende *kan* lämna rum för godtycke från åklagare- och polismyndigheternas sida, och det måste redan på den grund vara angeläget, att rättelse härutinnan åvägabringas.

Då det sedermera gäller att bedöma, huruledes man lämpligast kan råda bot för antydda missförhållanden, kan man visserligen i allmänhet utgå därifrån, att den häktades intresse bäst tillgodoses därigenom, att tiden för fullgörande af skyldigheten att om häktningen göra anmälan sättes så kort som möjligt; men i åtskilliga fall skulle genom tillämpning af ett sådant förfarande kunna uppstå afsevärda olägenheter just för den häktade själf. Såsom justitieombudsmannen i sin berättelse framhållit, lärer det ofta den häktade till fördel, om polismyndigheten har tillfälle att verkställa en omfattande förunder-

sökning rörande det brott, som föranledt häktningen, enär därigenom själfva domstolsrannsakingen kan i väsentlig mån förkortas. Det torde då vara skäl att ej lägga absolut hinder i vägen för en dylik undersöknings anställande i sådana fall, då polismyndigheten kan anses skickad att företaga densamma. Med polisväsendets utveckling i de större städerna kan enligt Riksdagens åsikt antagas, att polismyndigheten såväl med sakkunskap som med större snabbhet än domstolarne själf är i stånd att åstadkomma utredning rörande en hel del af de omständigheter, som för målets afgörande äro af betydelse, och det bör därför, åtminstone hvad dessa städer angår, beredas polismyndigheterna lämpligt rådrum för verkställande af en förberedande undersökning. Ändamålsenligast synes därför vara, att, i likhet med hvad som föreslagits i Eders Kungl. Maj:ts till 1886 års Riksdag aflåtna proposition angående vissa delar af rättegången i brottmål, såsom allmän regel stadgas, att anmälan om häktning utan uppskof skall göras hos domstolen, samt att undantag från denna regel medgifves endast för sådant fall, att särskilda förhållanden finnas därtill föranleda, därvid dock bör bestämmas en viss tid, utöfver hvilken den förberedande undersökningen ej får sträcka sig. I allmänhet torde fjorton dagar böra vara det längsta anstånd, som medgifves, och endast med afseende å särskildt vidlyftiga och invecklade rannsakingar torde ett något längre anstånd med remissen böra tillåtas.

Äfven i annat afseende än det nyssberörda har i förenämnda framställningar ifrågasatts förändring i gällande lagstiftning angående häktad. Detta gäller den tid, inom hvilken domstol skall vara skyldig företaga rannsaking med häktad person. I fråga härom finner Riksdagen, att i anseende till de förändrade förhållanden, som inträdt efter den tid, då nu gällande bestämmelser i ämnet utfärdades, någon förkortning af den genom dem medgifna tid kan utan olägenhet genomföras. För städerna bör ej någon betänklighet möta att inskränka tiden för rannsakingens företagande till högst fyra dagar från det anmälan om häktningen ingått. Däremot äro förhållandena å landsbygden flerstädes sådana, att en alltför stor förkortning af den nu bestämda tiden för rannsakingens företagande skulle kunna bereda såväl den häktade som domstolen och åklagarne afsevärda olägenheter. Uti de trakter, där afstånden äro långa och kommunikationerna mindre utvecklade, skulle svårighet uppstå att få domstolen samlad, och för åklagaren blefve det mången gång omöjligt att under de få dagar, som stode honom till buds, införskaffa prästbevis och andra handlingar, som vid domstolen måste företes, eller att föranstalta om erforderlig vittnes-

bevisning i målet. Följden skulle alltså blifva, att rannsakingen till olägenhet för den häktade måste uppskjutas. Vid öfvervägande af dessa förhållanden har Riksdagen ej ansett sig böra sätta i fråga större förkortning af den nu för landsbygden stadgade tiden, inom hvilken rannsaking bör företagas, än till fjorton dagar. Särskilda förhållanden i vissa orter af vårt land torde till och med fordra uppehållande, hvad dem beträffar, af den nu gällande bestämmelsen om tre veckors rådrum för rannsakingens företagande, och det bör alltså beredas möjlighet att i sådana fall utsträcka tiden.

I justitieombudsmannens förberörda framställning har slutligen ifrågasatts meddelande af bestämmelser jämväl rörande tiden, inom hvilken underrätt bör fortsätta rannsaking med häktad person. Detta förslag finner Riksdagen välgrundadt, och torde ifrågavarande bestämmelser lämpligen böra affattas i analogi med de föreskrifter, som rörande rannsakingens företagande pröfvas efter förhållandena bäst afpassade. Domstol bör emellertid vara bemyndigad att, där omständigheterna sådant påkalla, uppskjuta rannsakingen utöfver den tid, som för normala fall anses till fyllest.

Genom åtgärder af ofvan angifven art skulle efter Riksdagens mening de mest väsentliga olägenheterna af nu gällande lagstiftning på ifrågavarande område undanröjas. Riksdagen anser visserligen i likhet med justitieombudsmannen föreliggande fråga ej kunna på ett fullt tillfredsställande sätt lösas utan i samband med en reform af den svenska straffprocessen i dess helhet, men då en dylik reform icke lärer kunna förväntas komma till stånd inom den närmare framtiden, torde skäl saknas att i afvaktan därpå undanskjuta genomförandet af sådana förändringar i straffprocesslagstiftningen, som i likhet med de nu ifrågasatta allmänt erkännas behöfliga och önskvärda.

Under åberopande af det ofvan anförda anhåller alltså Riksdagen, det täcktes Eders Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser, ägnade att åstadkomma större skyndsamt, än nu råder, beträffande för brott häktade personers inställande för domstol och företagande af fortsatt rannsaking med dessa personer, där sådan rannsaking erfordras.

Stockholm den 13 april 1904.

Med undersätlig vörndnad.
